

มาตรฐานวิชาการในงานเขียนสร้างสรรค์*
Academic Standards in Creative Writings

กุสุมา รัักษมนี**

Kusuma Raksamani

บทคัดย่อ

ผลงานวิจัยด้านศิลปะจากมุมมองของนักวิชาการมีมาแล้วอย่างต่อเนื่อง เช่น นักประวัติศาสตร์ศิลป์ศึกษางานจิตรกรรม ประติมากรรม (รวมทั้ง ปฐมกรรม) สถาปัตยกรรม ฯลฯ นักวิชาการคีตศิลป์ศึกษาผลงานดนตรี นักวิชาการวรรณคดีศึกษาผลงานวรรณกรรม เป็นต้น นับได้ว่างานสร้างสรรค์ต่างๆ นั้นเป็น “ข้อมูล” สำหรับผู้วิจัยโดยมีศิลปินเป็นผู้สร้าง “ข้อมูล” นั้นเอง หากจะมีงานวิจัยด้านศิลปะโดยผู้สร้างสรรค้งานศิลปะชิ้นหนึ่งๆ เป็นผู้วิจัยเอง งานวิจัยนั้นจะมีวิธีการและปรากฏผลอย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผลงานวิจัยเป็นงานเขียนสร้างสรรค์ การประเมินคุณค่าของงานนั้นควรจะมีเกณฑ์อย่างไรจึงจะมีมาตรฐานไม่ต่างกับรายงานวิจัยอื่นๆ เป็นประเด็นที่น่าจะพิจารณา

คำสำคัญ: มาตรฐานวิชาการ; งานเขียนสร้างสรรค์; เกณฑ์การประเมิน

---

* บทความดังกล่าวผู้เขียนได้นำเสนอในที่ประชุมสัมมนาทางวิชาการเรื่อง “สร้างวิชาการงานศิลป์” จัดโดยคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาปรัชญา เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม 2555 ณ ศูนย์ประชุมบางกอกคอนเวนชันเซ็นเตอร์ เซ็นทรัลเวิลด์ ราชประสงค์ กรุงเทพฯ.

** ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.

Abstract

Scholars have long investigated various types of works of art. For instance, art historians study paintings, sculptures, and architecture; music scholars study music; and literary scholars peruse literary works. Thus, researchers have always studied creative arts. What's more intriguing is the artist's point of view on his/her own creation. If an artist considers his/her own creative work as a research, what should the methodology be? In addition, this paper attempts to identify a set of criteria that meet academic standards for an examiner/reviewer to evaluate such research.

Keywords: Academic Standards; Creative Writings; Evaluation criteria

ความเป็นวิชาการในงานสร้างสรรค์

ในรายงานวิจัยเรื่อง “Research in the Creative Arts” (1998) เดนนิส สแตรนด์ (Dennis Strand) แห่ง Canberra School of Art, Australian National University ตั้งประเด็นคำถามที่น่าสนใจเกี่ยวกับผลงานศิลปะว่า “หากศิลปะช่วยให้เรามองเห็นตนเองได้กระจ่างชัดมากขึ้น ช่วยเพิ่มพูนองค์ความรู้เกี่ยวกับมนุษยชาติ และช่วยผสานความแตกต่างในสังคม อีกทั้งยังสร้างมูลค่าทางการเงินได้ด้วย แล้วเหตุใดเหล่าผลงานศิลปะจึงถูกละเลย เหตุใดสถานภาพของผลงานศิลปะจึงด้อยกว่าผลงานวิจัยตามแบบฉบับ (*traditional research*)” (Strand, 1998: xii)

งานวิจัยของสแตรนด์มีข้อเสนอสำคัญๆ เกี่ยวกับสถานภาพของงานศิลปะประเภทต่างๆ ในฐานะงานวิจัยเพื่อแข่งขันกับสาขาวิชาอื่นๆ โดยเฉพาะในกลุ่มมหาวิทยาลัยโดยพิจารณาเรื่องจำนวนงานวิจัย สัดส่วนการแบ่งสรรทุนวิจัย ตลอดจนเกณฑ์ในการประเมินงานวิจัยศิลปะแต่ละประเภท แต่ในรายงานวิจัยของสแตรนด์เน้นเฉพาะงานวิจัยด้านทัศนศิลป์และการออกแบบ นาฏศิลป์ การละคร ดนตรี โดยกล่าวถึงงานเขียนสร้างสรรค์ไว้เพียงสังเขป

ต่อมา เจอรี ครอลล์ (Jeri Kroll) ศาสตราจารย์วิชาการเขียนสร้างสรรค์ในมหาวิทยาลัย Flinders ประเทศออสเตรเลียจึงได้เสนอความเห็นอย่างต่อเนื่องในบทความและบทบรรยายหลายเรื่องเกี่ยวกับงานเขียนสร้างสรรค์ในฐานะงานวิจัย ครอลล์เป็นนักเขียนสตรีที่มีชื่อเสียง มีผลงานมากมายทั้งนวนิยาย กวีนิพนธ์ หนังสือเด็กและเยาวชน ฯลฯ และเป็นนักวิชาการวรรณศิลป์ผู้ควบคุมดูแลการศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาเอกในสาขาการเขียนสร้างสรรค์ด้วยความเป็นศิลปินนักวิชาการ (artist-academic) ทำให้ครอลล์มีประสบการณ์หลากหลาย และมีมุมมองที่น่าสนใจเกี่ยวกับสถานภาพของงานเขียนสร้างสรรค์ในฐานะงานวิจัย

ในบทความเรื่อง “Creative Writing as Research and the Dilemma of Accreditation: How do We Prove the Value of What We Do?” (2002) ครอลล์อภิปรายถึงปัญหาในการนับผลงานเขียนสร้างสรรค์เป็นงานวิจัย โดยพิจารณาประเด็น “a narrow research culture” ที่ยึดถือตามเกณฑ์การวิจัยแบบฉบับ (traditional research) แล้วจัดให้งานวิจัยศิลปะเป็นเพียง “งานเทียบเท่างานวิจัย” (research equivalence) ครอลล์ชวนให้พิจารณาว่าเราจะพิสูจน์คุณค่าของนวนิยายหรือกวีนิพนธ์ซึ่งเป็นผลงานสร้างสรรค์ของนักเขียนที่เป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัย กิติ หรือผลงานของนักศึกษาในรูปวิทยานิพนธ์กิติให้มีสถานะเป็นรายงานวิจัยเรื่องหนึ่งๆ ได้อย่างไร งานเขียนสร้างสรรค์ที่กล่าวถึงย่อมมิใช่เพียงผลงานประพันธ์ที่แต่งขึ้นจากจินตนาการเพื่อสร้างความสำเร็จอารมณ์เท่านั้น แต่เป็นงานที่มีเป้าหมายเพื่อสืบค้น (investigate) เพื่อหาคำตอบสำหรับปัญหาใดปัญหาหนึ่ง เป็นงานที่ผ่านกระบวนการสร้างสรรค์อย่างมีระเบียบวิธี (methodology) เช่นเดียวกับระเบียบวิธีวิจัย เช่น มีการตั้งประเด็นปัญหา หาข้อมูล รวบรวม จำแนก วิเคราะห์ ตีความข้อมูลแล้วเรียบเรียงเป็นรายงานในรูปแบบของงานเขียนสร้างสรรค์ ดังที่จอฟฟ์ พาร์ (Geoff Parr) ศาสตราจารย์เกียรติคุณวิชาศิลปะแห่งมหาวิทยาลัยทสมานี (1996 อ้างใน Strand, 49) กล่าวไว้ว่า “หากระเบียบวิธีที่เราใช้ในการสร้างสรรค์งานศิลปะมีวัตถุประสงค์เพื่อสืบค้น ผลงานนั้นก็เรียกได้ว่า

เป็นงานวิจัย แต่หากเจตนาเบื้องต้นเพื่อผลิตงานที่มีคุณภาพ ก็จะนับว่าเป็นการปฏิบัติงานอาชีพ (professional practice)”

ระเบียบวิธีวิจัยและระเบียบวิธีสร้างสรรค์

ถ้าเทียบกับ “งานวิจัยแบบฉบับ” ซึ่งมีการตั้งสมมุติฐานเพื่อสืบค้นหาคำตอบ การทำงานของศิลปินก็เริ่มด้วยการตั้งสมมุติฐานเช่นกัน ดังที่ ดี. ทรอสบี (D. Throsby) นักเศรษฐศาสตร์ผู้สนใจผลงานสร้างสรรค์ในแง่เศรษฐกิจ กล่าวไว้ในบทความเรื่อง “Art as Research” (1993 อ้างใน Strand, 35) ว่า “เบื้องหลังงานศิลปะทุกชิ้นมี ‘สมมุติฐาน’ เกี่ยวกับความเป็นจริงที่ศิลปินสังเกตเห็น” (behind every work of art is a hypothesis about the reality perceived by the artist) ความแตกต่างของงานศิลปะแต่ละชิ้นอยู่ที่เมื่อเริ่มต้นด้วยสมมุติฐานดังกล่าวแล้วจะเดินทางไปด้วยวิธีการใด จะใช้การสืบค้นตามระเบียบวิธี (ซึ่งอาจจะเรียกว่า ระเบียบวิธีสร้างสรรค์ - creative methodology) อย่างระเบียบวิธีวิจัย หรือเพียงแค่ใช้กระบวนการสร้างสรรค์ตามทักษะและประสบการณ์เพื่อผลิตผลงานที่มีคุณภาพ ผลงานที่ออกมาย่อมแตกต่างกันเมื่อพิจารณา “เครดิต” ทางวิชาการ

ตามหลักเกณฑ์การพิจารณาตำแหน่งทางวิชาการสำหรับบุคลากรในมหาวิทยาลัยมีผลงานประเภทหนึ่งที่ใช้เอกสารประกอบการสอน เอกสารคำสอน บทความทางวิชาการ หนังสือ ตำรา หรืองานวิจัย นั่นคือผลงานวิชาการลักษณะอื่น เช่น ผลงานศิลปะ ผลงานแปล เป็นต้น น่าสังเกตว่าผลงานศิลปะในหมวดผลงานวิชาการลักษณะอื่นนี้เองกระมังที่เรียกกันว่า “งานเทียบเท่างานวิจัย” ตามที่ใช้กันอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาในสหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักร ดังมีข้อกำหนดเหมือนกันอยู่ว่า “จะต้องประกอบด้วยบทวิเคราะห์ที่อธิบายและชี้ให้เห็นว่างานดังกล่าวทำให้เกิดความก้าวหน้าทางวิชาการ หรือเสริมสร้างองค์ความรู้ หรือให้วิธีการที่จะเป็นประโยชน์ต่อสาขาวิชานั้นและแสดงถึงความสามารถในการบุกเบิกในสาขาวิชานั้น” (ประกาศ ก.พ.อ. 2550) สอดคล้องกับที่ มัลคอล์ม กิลลีส์ (Malcolm Gillies) อธิการบดีมหาวิทยาลัย London Metropolitan กล่าวไว้ในปาฐกถาในการประชุมแห่งชาติเรื่องการวิจัยทางศิลปะการแสดงที่เมลเบิร์น

(1997 อ้างใน Strand, 40) ถึงผลงานศิลปะในฐานะเป็นงานวิชาการโดยมีบทวิเคราะห์ประกอบในลักษณะดังกล่าว ซึ่งเขาเรียกว่าเป็นงานวิจัยแบบ pragmatic approach

บทวิเคราะห์ประกอบผลงานศิลปะที่ว่านี้ ครอลล์เรียกว่า exegesis หมายถึง บทขยายความ ตีความ และอธิบายเกี่ยวกับผลงานเรื่องหนึ่งๆ ดังที่ปรากฏในบทนำของงานคลาสสิกของตะวันตก เป็นข้อเขียนที่ให้ความรู้แก่ผู้อ่านเกี่ยวกับผู้เขียน แรงบันดาลใจ ที่มาของเรื่อง ปัญหาในการเขียน เป็นต้น ครอลล์ยกตัวอย่างนวนิยายเรื่อง **Tom Jones** ของ เฮนรี ฟิวดิง (Henry Fielding) นักประพันธ์นวนิยายและบทละครชาวอังกฤษในคริสต์ศตวรรษที่ 18 นวนิยายเรื่องนี้แบ่งเป็น 18 เล่ม ในบทแรกของแต่ละเล่มเป็นข้อเขียนที่ฟิวดิงสื่อถึงผู้อ่านโดยตรง เป็นคำอธิบายเชิงวิจารณ์กระบวนการประพันธ์และตัวเรื่อง ในบทความเรื่อง “The Exegesis and the Gentle Reader/ Writer” (2004) ครอลล์กล่าวว่าบทนำดังกล่าวของฟิวดิงเป็นเสมือน exegesis หรือบทวิเคราะห์ประกอบผลงานเขียนสร้างสรรค์ซึ่งในเชิงวิชาการจะมีความสำคัญในแง่ที่เป็นการปูพื้นแก่ผู้อ่านว่าประเด็นสำคัญที่เป็นโจทย์ปัญหาคืออะไร และจะใช้วิธีการวิเคราะห์หรือนำเสนออย่างไร เป็นต้น ครอลล์ยกตัวอย่างนักศึกษาปริญญาเอกผู้หนึ่งเรียบเรียงวิทยานิพนธ์ทางการเขียนสร้างสรรค์โดยทำวิจัยเบื้องต้นเกี่ยวกับนักเขียนสตรีในออสเตรเลียและแคนาดา กรอบแนวความคิด (conceptual framework) ของนักศึกษาผู้นั้นคือความเป็นชนชาติในประเทศทั้งสองซึ่งจะใช้แนวคิดยุคหลังอาณานิคม (Postcolonialism) และความเป็นนักเขียนสตรีซึ่งจะใช้แนวคิดสตรีนิยม (Feminism) ในการศึกษาวิจัย ผลการวิจัยทั้งหมดปรากฏในบทวิเคราะห์ประกอบนวนิยายที่นักศึกษาประพันธ์ขึ้นเพื่อเสนอเป็นวิทยานิพนธ์ บทวิเคราะห์นั้นเป็นไปตามเกณฑ์การประเมินเมื่อได้อธิบายและชี้ให้เห็นว่างานดังกล่าวทำให้เกิดความก้าวหน้าทางวิชาการ ใช้วิธีการที่เป็นประโยชน์ต่อสาขาวิชา แสดงความสามารถในการบุกเบิกในสาขาวิชา ฯลฯ จุดมุ่งหมายของนักศึกษาผู้นั้นจึงมิใช่เพียงการแตงนวนิยายให้เป็นผลงานที่มีคุณภาพเรื่องหนึ่ง แต่เป็นการสืบค้นและดำเนินการตามระเบียบวิธีสร้างสรรค์ (creative methodology) ดังกล่าวข้างต้นแล้วด้วย

เมื่อภคณา อโศกสินจะประพันธ์นวนิยายเรื่อง **เวียงแ่วนฟ้า** ซึ่งเป็นนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ล้านนา ภคณา อโศกสิน ได้ศึกษาค้นคว้าเพื่อหาข้อมูลอย่างจริงจังไม่น้อยไปกว่านักวิจัยคนหนึ่งในบทนำชื่อ “จากใจผู้เขียน” ภคณา อโศกสิน (2545: ไม่มีเลขหน้า) เล่าว่าแต่แรก “ไม่แน่ใจว่าตนเองจะสามารถเขียนนวนิยายอิงประวัติศาสตร์สมัยโบราณที่สุดแสนยากได้ลุล่วง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสมัยโบราณของอาณาจักรล้านนาที่ข้าพเจ้าไม่เคยสัมผัสมาก่อน...”

ถ้าสมมุติว่าภคณา อโศกสินกำลังจะทำวิจัยเรื่องหนึ่ง จุดเริ่มต้นของการวิจัยนี้คือโจทย์ปัญหาเกี่ยวกับอาณาจักรล้านนาซึ่งผู้วิจัย “ไม่เคยสัมผัสมาก่อน” ผู้วิจัยจึงสืบค้นข้อมูลโดยการ “อ่านหนังสือเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ล้านนาฉบับสิบเล่ม... ยิ่งอ่านยิ่งสนุกประทับใจเรื่องราวสลบหลับซอ้นด้วยการต่อสู้ที่มากมาย นอกจากนี้ยังซึมซาบอาบอิมในความเป็นมาของศิลปวัฒนธรรม ความเชื่อความศรัทธาต่อพุทธศาสนา ไสยศาสตร์ และเอกลักษณ์อื่น ๆ ของล้านนาอีกกองเกอนันต์...”

ประเด็นที่ผู้วิจัยมองเห็นความสำคัญของเรื่องที่จะศึกษาก็คือ “...ถือเป็นอาณาจักรเก่าแก่แห่งภาคเหนือที่เชื่อมต่อโยงใยกันมายาวนานกับอาณาจักรสุโขทัยและกรุงศรีอยุธยา” เรื่องที่จะศึกษาจึงมิใช่เรื่องในอดีตที่ไกลโพ้นเท่านั้น เมื่อได้เรื่อง (subject) ที่จะศึกษาแล้วก็มีการจำกัดให้เจาะจงลงเป็นประเด็นเรื่อง (topic) โดยจะศึกษาเกี่ยวกับอาณาจักรล้านนาในยุคหัวเลี้ยวหัวต่อ “อันเป็นช่วงตอนสำคัญของการที่ประเทศสยามได้ยื่นมือเข้ามาปฏิรูปการปกครอง โดยรวมหัวเมืองประเทศล้านนาเข้าสู่ส่วนกลาง” ต่อจากนั้น “จึงเริ่มงาน ‘ผูกเรื่อง’ โดยใช้ ‘ประวัติศาสตร์’ และ ‘จินตนาการ’ รวมเข้าด้วยกันเพื่อถักทอให้เป็นเชือกเส้นเดียวกันโดยกำหนดหัวใจให้เส้นหนึ่งคือหมอนันหมายถึงเจ้านายแห่งราชวงศ์เจ้าเจ็ดตน ส่วนอีกเส้นหนึ่งกำหนดให้คือฝ่าย หมายถึงไพร่หรือราษฎรทั่วไป เนื่องจาก ‘เจ้า’ กับ ‘ไพร่’ จำเป็นต้องคู่เคียงกันไปตลอดกาล จะขาดฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหาได้ไม่”

จุดมุ่งหมายของนวนิยายเรื่องนี้เป็นเสมือนจุดมุ่งหมายในการวิจัย มี 3 ประการ ตามที่ภคณา อโศกสิน กล่าวไว้ใน “จากใจผู้เขียน” ดังนี้

1. ให้ผู้อ่านได้รับรสแห่งความบันเทิงสมคำว่า “นวนิยาย”
2. ได้ผู้อ่านได้ทราบประวัติศาสตร์ล้านนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเชียงใหม่ อันเปรียบเสมือนเพชรน้ำเอกท่ามกลางแคว้นแคว้นใหญ่ในดินแดนนั้น รวมไปถึงขนบธรรมเนียมประเพณีศิลปวัฒนธรรมอย่างคร่าวๆ
3. ให้ผู้อ่านได้รู้จักชนชาติไทใหญ่หรือเงี้ยวซึ่งเกี่ยวข้องกับล้านนาอยู่เสมอและเป็นชนชาติเก่าแก่และเป็นปึกแผ่นมานาน

งานประพันธ์เรื่องนี้มิใช่เอกสารอิงประวัติศาสตร์และมีใช้แต่งเพื่อความบันเทิงอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่มีจุดมุ่งหมายเพื่อ “บันเทิงและสาระ” ดังคำชี้แจงว่า

ข้าพเจ้าปูพื้นนวนิยายเรื่องนี้ด้วยประวัติศาสตร์ ด้วยเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง มีหลักฐานอ้างอิงอย่างครบถ้วน แล้วใช้จินตนาการจัดกระบวนการความบันเทิง จูงผู้อ่านให้ท่องเที่ยวไปกับปลายปากกา โดยได้รับทั้งสองรสคู่กันไป คือ บันเทิงและสาระ

ในคำชี้แจงนี้ยังกล่าวถึงอุปสรรคปัญหาในการประพันธ์ เช่นเรื่องการใช้ภาษาถิ่นล้านนาสำหรับบทสนทนาซึ่งผู้ประพันธ์ “ต้องคอยตัดทอนคำแปลกๆ ให้น้อยลงเหลือเพียงคำง่าย ๆ สามัญ แต่ก็ต้องเพียงพอที่จะชวนใจให้ผู้อ่านรู้สึกได้ว่า ข้าพเจ้ากำลังพาท่านทั้งหลายไปสู่บรรยากาศของล้านนาสมัยกระโน้น”

คำชี้แจงดังกล่าวเป็นคำอธิบายที่สื่อกับผู้อ่านเป็นการปูพื้นให้เข้าใจที่มา จุดมุ่งหมาย รูปแบบ ขั้นตอนการประพันธ์ อุปสรรคปัญหาต่างๆ ที่พบ เป็นต้น เช่นเดียวกับในกรณีของนักศึกษาศรีวิชัย เอก ผู้ทำวิทยานิพนธ์ทางการเขียนสร้างสรรค์ที่กล่าวแล้วข้างต้น จุดมุ่งหมายของกฤษณา อโศกสิน มิใช่เพียงการสร้างผลงานที่มีคุณภาพเรื่องหนึ่ง แต่เป็นการสืบค้นและดำเนินการตามระเบียบวิธีสร้างสรรค์อย่างน่าสนใจ

การประเมินงานเขียนสร้างสรรค์ที่เป็นงานวิชาการ

งานเขียนสร้างสรรค์ตามคำอธิบายของครอลล์ ได้แก่ บันเทิงคดี (นวนิยาย เรื่องสั้น) บทกวีนิพนธ์ บทละคร บทวิทยุโทรทัศน์หรือภาพยนตร์ และสารคดีเชิงสร้างสรรค์ (creative nonfiction) ในที่นี้ไม่ได้กล่าวถึงงานแปล ซึ่งมีความสำคัญไม่น้อยในวงวิชาการไทยที่ยังต้องพึ่งพาการถ่ายทอดวิชาความรู้และความเคลื่อนไหวต่าง ๆ จากการแปลหนังสือต่างภาษาเป็นภาษาไทย รวมทั้งความสำคัญของงานแปลภาษาไทยเป็นภาษาต่างประเทศเพื่อเผยแพร่วรรณกรรมไทยให้เป็นที่รู้จักในโลกสากล ในหมวดผลงานวิชาการลักษณะอื่นตามเกณฑ์ของสถาบันอุดมศึกษาจึงมีงานแปลอยู่ด้วย ถึงแม้ว่าในการประเมินคุณภาพของงานแปลตามเกณฑ์นั้นจะเน้นเรื่องความสามารถในการเข้าใจตัวบท การวิเคราะห์และตีความ และการสื่อความหมาย ตลอดจนมีบรรดาธิบายเชิงวิชาการ มีผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางวิชาการ ยึดถือเป็นแบบฉบับได้ มีลักษณะบุกเบิกทางวิชาการ ฯลฯ ซึ่งโดยสรุปถือว่าเป็นผลงานที่ “เทียบได้กับงานวิจัย” (ประกาศ ก.พ.อ.) แต่ตามความเป็นจริงงานแปลเป็นงานที่ต้องใช้ศิลปะอย่างมากที่จะสร้างสรรค์ผลงาน “ชิ้นใหม่” ขึ้นมาจากตัวบทเดิม จึงน่าจะนับเข้าเป็นงานเขียนสร้างสรรค์ทางวิชาการได้

ขนาดความยาวของงานเขียนสร้างสรรค์เป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาเพื่อให้มีเนื้อหาที่มีน้ำหนักมากพอจะประเมินได้ มหาวิทยาลัย Flinders ในออสเตรเลียกำหนดปริมาณผลงานสร้างสรรค์บางประเภทที่จะพิจารณาเป็นงานวิจัยไว้ เช่น บันทึกรการแสดงดนตรี ละคร หรือนาฏศิลป์ที่จัดแสดงต่อสาธารณชนอย่างเป็นทางการ มีความยาวไม่น้อยกว่า 20 นาที บทละครหรือบทภาพยนตร์สำหรับการแสดงที่มีความยาวไม่น้อยกว่า 20 นาที โดยต้องเป็นบทที่พิมพ์เผยแพร่ด้วย และนวนิยายหรือหนังสือกวีนิพนธ์ (อ้างใน Kroll) ในที่นี้ไม่มีงานเขียนสร้างสรรค์อื่นๆ ซึ่งประเด็นนี้ ครอลล์ก็ได้โต้แย้งไว้ (ในบทความเรื่อง “Creative Writing as Research and the Dilemma of Accreditation” ที่กล่าวถึงแล้ว) ว่าควรจะรวมถึงผลงานอื่นๆ เช่น เรื่องสั้น หรือหนังสือภาพ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ความยาวของผลงานแต่ละเรื่องอาจจะไม่เป็นปัญหาหากงานเรื่องนั้นมีเอกภาพและมีน้ำหนักมากพอที่ผู้ประเมินจะมองออก ปัญหาที่น่าจะอยู่ที่ความลึกลับอันเกิดจากความเข้าใจของ

ผู้ประเมินที่ต่างกันมากกว่า ถึงตรงนี้การกำหนดเกณฑ์ย่อมจำเป็น เช่น อาจกำหนดให้หนังสือรวมเรื่องสั้นหรือหนังสือรวมบทกวีนิพนธ์เท่ากับนวนิยายเรื่องหนึ่ง ทั้งนี้เรื่องสั้นหรือบทกวีนิพนธ์นั้นต้องผ่านการคัดสรรให้มีแนวเรื่องที่สอดคล้องกันหรือสื่อถึงแนวคิดหลักของหนังสือเรื่องนั้นๆ ได้ มิใช่เพียงหนังสือรวมงานเขียนที่หลากหลายมาไว้ในเล่มเดียวกันเท่านั้น ข้อนี้เป็นปัญหาลักษณะเดียวกับหนังสือรวมบทความทางวิชาการ ซึ่งมีได้มีการเลือกสรรและสังเคราะห์ให้เห็นภาพรวมของผลงานต่างๆ จะพิจารณาเป็น “หนังสือ” ตามเกณฑ์ของ ก.พ.อ. ก็ย่อมไม่ได้ ยังคงเป็น “บทความทางวิชาการ” ที่มาอยู่ในที่เดียวกันเท่านั้น ดังนั้นจึงใช้ไม่ได้สำหรับการขอตำแหน่งทางวิชาการบางระดับ เช่น รองศาสตราจารย์ ซึ่งไม่นับเอาบทความทางวิชาการเป็นผลงาน

การประเมินคุณภาพงานเขียนสร้างสรรค์วิชาการควรจะใช้เกณฑ์เดียวกับผลงานวิจัยและหนังสือ ประกอบกับผลงานลักษณะอื่นด้วย ที่จะนำเสนอต่อไปนี้เป็นการประมวลมาจากกำหนดลักษณะคุณภาพของผลงานทั้ง 3 ประเภทตามประกาศของ ก.พ.อ. และข้อเสนอของสเตรนดีในงานวิจัยที่อ้างแล้ว

1. เป็นผลงานใหม่ หรือเป็นการนำสิ่งที่มีอยู่แล้วมาประยุกต์ด้วยวิธีการใหม่ มีคุณค่าทางศิลปะ (artistic merit) กล่าวคือ มีนวัตกรรมที่แสดงความคิดสร้างสรรค์ผ่านเนื้อหา กระบวนการสร้างสรรค์และรูปแบบที่ใหม่ อีกทั้งแสดงให้เห็นความสามารถในการใช้เทคนิคหรือกลวิธีด้วย ตัวอย่างนวนิยายเรื่อง *เวียงเว่นฟ้า* ของกฤษณา อโศกสิน ที่ได้ลองพิจารณาในแง่ผลงานสร้างสรรค์วิชาการดังกล่าวแล้วข้างต้นอาจนับได้ว่ามีคุณภาพตามเกณฑ์นี้

2. ได้รับการเผยแพร่อย่างกว้างขวางด้วยการจัดพิมพ์โดยโรงพิมพ์หรือสำนักพิมพ์เป็นรูปเล่มเหมือนหนังสือ (ในรายงานวิจัยของสเตรนดีมีการกล่าวถึงด้วยว่าต้องมี ISBN หรือเลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือและมีการจัดจำหน่ายเป็น commercial product ซึ่งครอบคลุมไม่เห็นด้วยกับข้อกำหนดนี้) หรืออาจเผยแพร่โดยสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ ทั้งนี้การเผยแพร่งดังกล่าวควรจะต้องแสดงให้เห็นว่าเป็นผลงานที่เข้าถึงผู้อ่านผู้วิจารณ์ได้ในวงกว้าง ในประกาศของ ก.พ.อ. ระบุว่า “จำนวน

พิมพ์เป็นดัชนีหนึ่งนี้อาจแสดงการเผยแพร่ในรูปแบบหนังสือทำมือ หรือ self production ก็เป็นประเด็นที่ควรพิจารณาว่าเป็นข้อจำกัดเรื่องการเผยแพร่อย่างกว้างขวางตามเกณฑ์นี้ด้วย

3. ผ่านการประเมินคุณภาพเบื้องต้นโดยผู้ทรงคุณวุฒิเช่นเดียวกับรายงานวิจัยอื่นๆ

4. เป็นที่ยอมรับในวงการวรรณกรรม เช่น มีบทวิจารณ์จากนักวิจารณ์วรรณกรรม ได้รับรางวัลวรรณกรรม หรือได้รับคัดเลือกเป็นหนังสืออ่านในรายวิชาหรือนอกเวลา เป็นต้น

5. มีพลังภาษาในการนำเสนอ สามารถใช้ภาษาวรรณศิลป์ในการเล่าเรื่องหรือสร้างจินตภาพแก่ผู้อ่านได้อย่างเด่นชัด

6. เป็นผลงานที่เพิ่มพูนความรู้แก่วงวิชาการ รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับมนุษยชาติ วัฒนธรรม และสังคม

7. ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อ่านในวงกว้าง โดยอาจประเมินได้จากปฏิกริยาและความเห็นของผู้อ่านกลุ่มต่างๆ

ทั้งนี้มิขอสังเกตเกี่ยวกับผู้ตรวจผลงานหรือผู้ประเมินคุณภาพงานเขียนสร้างสรรค์วิชาการว่า ควรจะเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจลักษณะเฉพาะของผลงานประเภทนี้ ในบทความเรื่อง "The Role of the Examiner: Scholar, Reviewer, Critic, Judge, Mentor" (2004) ครอลล์กล่าวว่าผู้ตรวจผลงานจะเป็นเพียงนักเขียนเท่านั้นหรือเป็นนักวิชาการเท่านั้นคงไม่ได้ แต่ควรเป็นทั้งนักเขียนและนักวิชาการ (writer-academic) ในกรณีนี้ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาเสนองานเขียนสร้างสรรค์เป็นผลงานวิชาการ ครอลล์เห็นว่าผู้ตรวจผลงาน (examiner) มีความสำคัญมาก เพราะต้องทำหน้าที่หลายอย่างในวาระเดียวกัน กล่าวคือเป็นนักวิชาการเมื่อพิจารณาเนื้อหาทางวิชาการ เป็นผู้ตรวจทาน (reviewer) และนักวิจารณ์หนังสือ (critic) เมื่อพิจารณาตัวบทงานเขียนสร้างสรรค์ เป็นผู้ตัดสินหรือประเมิน (judge or

accreditor) เมื่อพิจารณาคุณภาพของผลงาน อีกทั้งเป็นผู้ให้คำแนะนำ (mentor) เมื่อมีการปรับแก้ผลงานเรื่องนั้น ถ้าต้องแก้ไขมาก ๆ ผู้ตรวจผลงานก็ทำหน้าที่ ประหนึ่งผู้เขียน (quasi-creator) ไปด้วย

สิ่งที่ผู้ประเมินงานเขียนสร้างสรรค์วิชาการควรตระหนักอีกประการหนึ่งก็คือความเป็นอัตวิสัยของผลงาน งานวิจัยโดยทั่วไปมีองค์ประกอบสำคัญ 2 ส่วนคือเครื่องมือและข้อมูล ในการวิจัยทางวิทยาศาสตร์หรือสังคมศาสตร์ เครื่องมือคืออุปกรณ์ที่นักวิจัยใช้ในการศึกษา แต่ในการวิจัยทางมนุษยศาสตร์ซึ่งมีการตีความสิ่งที่เป็นนามธรรมอยู่ด้วยและใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณลักษณะ (qualitative research) นั้น พอล ลีดี (Paul Leedy) กล่าวไว้ใน **Practical Research** (2010: 135) ว่า “ผู้วิจัยคือเครื่องมือ” ความเป็นตัวตนของผู้วิจัยย่อมปรากฏอยู่ในผลงานวิจัยระดับหนึ่งแล้ว ก็เมื่อ “เครื่องมือ” นั้นเป็นศิลปินด้วยแล้ว ความเป็นตัวตนจะมีมากขึ้นเพียงใด เป็นสิ่งที่ผู้ประเมินควรพิจารณาเมื่อมีการตัดสิน ผู้ประเมินจึงควรเป็นผู้มีทัศนวิสัยกว้างขวางและมีใจกว้างพอที่จะมองเห็นความเป็นอัตวิสัยในผลงานของผู้อื่นด้วย โดยเฉพาะผลงานสร้างสรรค์วิชาการ ซึ่งครอลล์เรียก (วิทยานิพนธ์ของนักศึกษาสาขาวิชาศิลปะ) ว่าเป็น “*the new species of thesis.*”

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

กฤษณา อโศกสิน. 2544. **เวียงแหงฟ้า**. กรุงเทพฯ: ดับเบิ้ลดาเยน.

ประกาศ ก.พ.อ. เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณาแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ (ฉบับที่ 2) 2550 และ
เอกสารแนบท้ายประกาศ ก.พ.อ.

ภาษาอังกฤษ

Fielding, Henry. 1991. **Tom Jones: Everyman's Library no.28**. London: David Campbell Publishers, Ltd.

- Flinders University of South Australia. **2001 and 2002 Research Data Collection: Investigator, Research Project and Research Publication Details for the 2000 and 2001 Calendar Year.** (cited by Kroll 2002)
- Gillies, M. 1997. "The Creative Arts and Research." A keynote address to the National Symposium on Research in the Performing Arts. Victorian Arts Centre, Melbourne, 16 May. (cited by Strand)
- Kroll, Jeri. 2002. "Creative Writing as Research and the Dilemma of Accreditation: How Do We Prove the Value of What We Do?" **TEXT** vol.6 no.1, April 2002. [Online]. Available: www.textjournal.com.au/april02/kroll.htm. [Accessed 22 July 2012].
- Kroll, Jeri. 2004. "The Exegesis and Gentle Reader/Writer." **TEXT** Special Issue no.3, April 2004. Available from www.textjournal.com.au/speciss/issue3/kroll.htm. [Accessed 28 July 2012].
- Kroll, Jeri. 2004. "The Role of the Examiner: Scholar, Reviewer, Critic, Judge, Mentor." **TEXT** vol.8 no.2, October 2004. Available from www.textjournal.com.au/oct04/kroll.htm. [Accessed 31 July 2012].
- Kroll, Jeri. 2008. "Creative Practice and / as / is / or Research: An Overview." Australian Association of Writing Programs, 2008. Available from www.aawp.org.au/files/Kroll.pdf. [Accessed 20 July 2012].
- Parr, G. 1996. "Picking the Research Lock." A paper presented at the 1996 Annual Australian Council of University Art and Design Schools. (cited by Strand)
- Strand, Dennis. 1998. Research in the Creative Arts. Canberra: Department of Employment, Education, Training and Youth Affairs. Available from www.dest.gov.au/archive/highered/eippubs/eip98-6/eip98-6.pdf. [Accessed 15 July 2012].
- Throsby, D. 1993. "Art as Research." **Art Monthly Australia**, 64. (cited by Strand)